

Samarbeidsavtale mellom

Sametinget og

Troms og Finnmark fylkeskommune

Innhold

Samarbeidsavtale mellom	1
Sametinget og.....	1
Troms og Finnmark fylkeskommune	1
Samfunnsmål	3
<i>Inkludere samisk språk og kultur på flest mulig samfunnsområder, slik at samiske samfunn og næringer har en trygg framtid.</i>	3
Innledning.....	3
Del 1 Samarbeidets art	4
Del 2 Samiske språk	5
Samiske stedsnavn og skilting	5
Samiske språksentre og samisk språkområde.....	5
Tospråklighetsarbeidet i Troms og Finnmark fylkeskommune	5
Spill- og apputvikling	6
Videregående opplæring.....	6
Karriereveiledning og voksenopplæring.....	7
Høyere utdanning og forskning	7
Del 3 Samfunns- og næringsutvikling	8
Bærekraft, klima, konsultasjoner og befolkningsutvikling	8
Nærings- og industriutvikling	8
Forskning, innovasjon og mobilisering.....	9
Felles næringsstrategier	9
Fiskeri og marine næringer.....	9
Reiseliv og kulturnæring.....	9
Rovilt.....	10
Samferdsel og infrastruktur.....	10
Del 4 Samisk kultur	11
Museene i Troms og Finnmark.....	11
Kulturminneforvaltning	11
Scenekunst, film og visuell kunst.....	12
Bibliotek og litteratur	12
Idrett.....	13
Samisk organisasjonsliv	13
Helse, levkår, idrett og folkehelse	13
Vold, mobbing og diskriminering	13

Samfunns mål

Inkludere samisk språk og kultur på flest mulig samfunnsområder, slik at samiske samfunn og næringer har en trygg framtid.

Innledning

Partene vil gjennom denne samarbeidsavtalen forene krefter for å få til en utvikling i Troms og Finnmark, der samiske livsvalg og hverdagsvalg, både individuelt og kollektivt, er en mulig og naturlig del av samfunnsutviklingen, både i samiske lokalsamfunn og i by- og regionsentre.

Avtalen må ses i lys av at Troms og Finnmark er det området som er tettest befolket av samer, og dette forplikter partene til en forsterket innsats hvor man benytter Sametingets rolle som samenes folkevalgte organ og fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler.

Partene ser med uro på den demografiske utviklingen i regionen. Svekkelse av de samiske bygdene er særlig alvorlig for fremtiden til samisk kultur i vid forstand. Partene vil ha et særlig fokus på samisk språkutvikling, på bli- og bolyst, og på innfasingen av den nye konsultasjonsloven.

Innen alle samfunnssektorer savnes statistikk og forskning som kan utfylle kunnskapsgrunlaget for politiske beslutninger som angår samiske samfunn. Partene erkjenner behovet for å bidra til utvikling av et felles kunnskapsgrunnlag for samiske forhold, der også tradisjonell kunnskap inngår i offentlig planlegging, tjenestetilbud og ressursforvaltning.

Troms og Finnmark fylkeskommune vil arrangere en årlig samekonferanse der samiske spørsmål settes inn i en regional, nasjonal og global samfunnskontekst.

Partene vil rette særskilt oppmerksomhet mot kommunene i Troms og Finnmark med tanke på at kommunene skal kunne utvikle sin egen samepolitikk, herunder styrke kompetansen til å jobbe med samiske saker i kommunen.

Partene vil bidra til styrket samarbeid omkring urfolksspørsmål nasjonalt og internasjonalt, særlig i det sirkumpolare området og i utformingen av nordområdepolitikken.

Partene vil bidra til fortgang i arbeidet med å følge opp gjenstående deler av Samerettsutvalgets forslag for områdene sør for Finnmark.

I juni 2023 kommer Sannhets- og forsoningskommisjonen med sin rapport der historien om fornorskingen og dens konsekvenser vil bli fortalt. Partene vil bidra til en erkjennelse i storsamfunnet om fortiden og dens konsekvenser, og om at flere av fornorskingens mekanismer er virksomme også i dag.

Et fungerende demokrati fordrer en felles offentlighet, som i størst mulig grad også er tilgjengelig på samisk. Å sikre en fri og informert offentlig debatt om samiske spørsmål er en oppgave hvor partene må være aktive bidragsyttere. Partene ser at vi gjennom vårt arbeid har et ansvar for å skape et inkluderende debattklima og for å anerkjenne hverandres engasjement med bakgrunn i respektive roller og ansvar.

- Avtalen er knyttet til politisk samarbeid, og er ikke å anse som en juridisk eller økonomisk bindende avtale.
- Samarbeidsavtalen er ikke til hinder for samarbeid i saker som ikke er nevnt i denne avtalen eller for egne avtaler på særskilte felt.
- Til grunn for samarbeidsavtalen legges internasjonale folkerettslige avtaler og forpliktelser som berører urfolks rettigheter, samt nasjonale lover, forskrifter og retningslinjer som berører samiske interesser og rettigheter.
- Det holdes årlige møter mellom sametingsrådet og fylkesrådet, og partene har for øvrig nødvendig dialog med hverandre i aktuelle saker om samordning og utviklingsbehov.
- Overordnet rapportering avtales separat og ved behov.
- Samarbeidsavtalen gjelder fra partene har vedtatt avtalen i Sametinget i plenum og i fylkestinget.
- Endringer i avtalen kan bare foretas av partene i fellesskap.
- Hver av partene kan si opp avtalen med minst 6 måneders varsel.
- Ved deling av Troms og Finnmark fylkeskommune må det inngås nye avtaler mellom Sametinget og de nye fylkeskommunene.
- Samarbeidsavtalen er utarbeidet på norsk bokmål og skal oversettes til nordsamisk og skoltesamisk.

Del 2 Samiske språk

Partene vil bidra til at samiske språk har en trygg framtid og gode utviklingsmuligheter i Troms og Finnmark. Nordsamisk er det største samiske språket i regionen, og derfor vil tjenestetilbud på nordsamisk prioriteres. Skoltesamisk har et stort behov for utvikling fra dagens nivå, og det må tas utgangspunkt i den foreliggende situasjon. Det vil være behov for enkelte tilbud innen lule- og sørsamisk språk.

Partene forutsetter at offentlige velferdstilbud av generell karakter skal inneha nødvendig samisk språkkompetanse for å tilby likeverdige tjenester til samisktalende brukere.

Ved sentralisering av tjenestetilbud der det foreligger tilbud til samiskspråklige, må kostnader til samisk språktilbud inngå i vurderingen av sentraliseringskostnadene.

Partene vil ta initiativ til forsknings- og utviklingsprosjekt som muliggjør styrket bruk av samisk språk i offentlig forvaltning og tjenesteyting, også utenfor forvaltningsområdet.

Retten til å lære, bruke og utvikle sitt arvespråk er en grunnleggende menneskerettighet som ennå ikke er oppfylt for mange samer i denne regionen. Uavhengig av historiske årsaker, må langt flere, både samer og andre, få mulighet til å lære samisk. Det er viktig for språklæring og språkbevaring at språket ses, høres og brukes som en naturlig del av folks hverdag.

Partene vil arbeide for at samisk tegnsatt og samisk språk kan benyttes i digitale løsninger, og at dette inkluderes ved utvikling og anskaffelse av digitale tilbud og tjenester.

Partene vil bidra til oppfølging av NOU 2016:18 Hjertespråket.

Partene vil utnytte det internasjonale urfolksspråktiåret i regi av FN til å styrke arbeidet med samiske språk i Troms og Finnmark.

Samiske stedsnavn og skilting

Partene vil benytte samiske stedsnavn aktivt ved skilting av steder, offentlige bygg, byggeprosjekter, i kollektivtransport og ruteopplysning. Partene skal oppfordre mottakere av tilskudd fra Sametinget eller fylkeskommunen til å bruke og synliggjøre samisk språk og samiske stedsnavn.

Samiske språksentre og samisk språkområde

Partene vil videreutvikle de eksisterende samiske språksentrene, og ser behovet for etablering av flere språksentre i regionen, herunder et skoltesamisk språksenter.

Partene vil bistå kommuner som vil etablere samiske språksentre, bli en del av samisk språkområde eller arbeide med samisk språkutvikling.

Tospråklighetsarbeidet i Troms og Finnmark fylkeskommune

Tospråklighetsarbeidet i Troms og Finnmark fylkeskommune har som mål at befolkningen kan bruke samisk i møte med fylkeskommunen, at flere skal kunne lære seg samisk og at samisk språk er synlig i det offentlige rom.

For å sikre at samiskspråklige medier har likeverdig tilgang til aktuell informasjon, vil partene legge til rette for at pressemeldinger foreligger på norsk og nordsamisk.

Fylkeskommunen har som mål at all statisk informasjon på nettsiden www.tffk.no skal foreligge på nordsamisk. Partene vil legge til rette for at tilbakemeldinger fra brukere og publikum kan skje på både norsk og nordsamisk.

Partene vil ta høyde for at større arrangementer, som konferanser og seminarer i egen regi, er tilgjengelig for publikum både på samisk og norsk.

Sametinget bidrar årlig med tospråklighetsmidler til fylkeskommunen, og fylkeskommunen bidrar med egne midler til arbeidet med samisk språk. Fylkeskommunen skal utarbeide en egen samisk språkstrategi. Partene vil bidra til synliggjøring av effektene av tospråklighetsinnsatsen.

Spill- og apputvikling

Partene vil arbeide for en utvikling av miljø for spill- og apputvikling som bidrar til å revitalisere og styrke samisk språk og kultur og øke kunnskapen om samiske forhold.

Videregående opplæring

Skolen er en arena hvor samiske elever skal kunne ivareta og utvikle sin identitet i et inkluderende og mangfoldig fellesskap. Den videregående opplæringen i Troms og Finnmark skal legge til rette for at elevene får en opplæring som bygger på og viser samiske verdier og samisk språk, kultur og samfunnsliv. Barn og unges språklæring representerer de samiske språkenes framtid, og partene vil at flere elever skal velge og fullføre samiskopplæring.

Partene vil arbeide for et gjennomgående urfolksperspektiv i den videregående opplæringen i Troms og Finnmark, slik læreplanverket åpner for. I et slikt perspektiv inngår materiell og immateriell kulturarv som tradisjonell kunnskap, duodji, musikk, teater og bildende kunst, samt kunnskap om siidatradisjoner og slekts- og familierelasjoner.

Troms og Finnmark fylkeskommune skal tilby opplæring i samisk innenfor videregående opplæring for alle som ønsker det. Partene vil arbeide for at flere elever i videregående opplæring velger samiskopplæring og fullfører opplæringsløpet. Elever som har hatt opplæring i samisk i grunnskolen, kan få tilbud om opplæring på samisk i utvalgte fellesfag og programfag på studieforberevende utdanningsprogrammer, der de pedagogiske forutsetningene er tilstede.

Partene ønsker å styrke sammenhengen i samiskopplæringen gjennom hele opplæringsløpet fra barnehage til høyere utdanning, og vil derfor arbeide for at flere barnehager, grunnskoler og videregående skoler i Troms og Finnmark tilbyr opplæring i samisk. Partene ønsker å bidra til læringsmiljøer som styrker elevenes språklæring og identitetsutvikling. Det er behov for å samordne ressursene for å få dette til, og partene vil ta initiativ til å utvikle et nettverk som kan støtte og utvikle samisk språkopplæring fra barnehage til universitet, og rekruttere lærere til denne opplæringen.

Partene vil sikre at samiskopplæringen, så vel stedlig som digital, gis i tråd med høye kvalitetsforventninger til pedagogikk og teknikk, og at samiskopplæringen skal ha et opplærings- og læremiddeltilbud som er likeverdig med opplæring i norsk. Partene vil samarbeide om å styrke læremiddeltilbudet til opplæringen i og på samisk, slik at tilbudet reflekterer det mangfoldet av fag og metoder som lærere og elever arbeider innenfor.

Partene vil bidra til at flere elever og lærlinger gjennomfører og fullfører videregående opplæring og fagopplæring.

Partene vil arbeide for å videreutvikle yrkesfag knyttet til samisk kultur og næring, blant annet gjennom tilbud innen duodji i videregående opplæring i Troms og Finnmark. Partene vil medvirke til et nært samarbeid med samiske virksomheter om lærekontrakter i duodji, reindriftsfag og andre kultur- og næringsområder med samisk tradisjonsgrunnlag.

Partene vil samarbeide om utviklingsarbeidet på de fylkeskommunale ressurskolene. Gjennom et slikt samarbeid vil partene sikre gjensidig informasjon om tilstand i og forventninger til samiskopplæringen.

Sametinget vil bidra med faglig veiledning i læreplansspørsmål, bidra til gjennomføring av en sterk språkopplæringsmodell og samarbeide om kompetansetiltak ved ressurskolene for samiskopplæringen. Ressursskolene vil legge vekt på å oppfylle og utvikle seg i henhold til sine ulike mandater:

- Lakselv videregående skole skal ha særlig ansvar for å løfte fram sjøsamisk tradisjon og kultur i samiskopplæringen i hele den videregående opplæringen i fylket
- Nord-Troms videregående skole i Nordreisa/Skjervøy skal ha et særlig ressurs- og veiledningsansvar for opplæringen i samisk i hele fylket
- Kongsbakken videregående skole i Tromsø skal ha et særlig ansvar for å samordne opplæringen i norsk og samisk i tråd med læreplanenes forventninger om at elevene skal utvikle funksjonell flerspråklighet
- Heggen videregående skole i Harstad skal ha et særlig ansvar for å revitalisere samiskopplæringen i Sør-Troms gjennom et eget utviklingsprogram.
- Tana videregående skole skal ha et særlig ansvar for samisk naturbruk, og partene vil styrke Tana videregående skole som ressurskole for dette.

Fylkeskommunens mobbeombud og elev- og lærlingeombud skal fortsatt bidra til økt oppmerksomhet mot mobbing av samiske elever i de videregående skolene, og videreutvikle sin kompetanse for å ivareta samisktalende elever innenfor sine ansvarsområder.

Karriereveiledning og voksenopplæring

Partene skal orientere hverandre på områder som er relevante for befolkningens behov for opplæring, utdanning og arbeid knyttet til arbeidslivets behov for kompetanse.

Partene vil samarbeide om å fremme det samiske perspektivet innenfor karriereveiledning, samt bidra til å synliggjøre karriereveiledningstilbudet i Troms og Finnmark i relevante sammenhenger og arbeide for at befolkningen skal få tilbud om karriereveiledning på samisk.

Partene skal bidra med gjensidig informasjon og veiledning om samiske samfunnsutfordringer når det gjelder å bistå personer i å ta gode valg knyttet til utdanning, opplæring og arbeid.

Voksenopplæringstilbud er en viktig del av vitaliseringsarbeidet for de samiske språkene. Voksenopplæringen er av stor betydning både for å øke tilfanget av ansatte med kompetanse i samisk språk både i offentlig og privat sektor.

For å sikre gode tilbud og god rekruttering vil partene synliggjøre at de samiske språkene utgjør en viktig og relevant kompetanse både i arbeidsmarkedet og i samfunnet for øvrig.

Høyere utdanning og forskning

Partene ser det som grunnleggende viktig at utdanningsinstitusjonene i nord har en bred portefølje av utdanningstilbud og forskning med høy kvalitet, der bærekraftsperspektivet og urfolksperspektivet inngår, for at de skal kunne ivareta behovet for høyt kvalifisert arbeidskraft i nord.

Partene er enige om at utdanningstilbud innen samiske språk må utvikles og sikres rekruttering gjennom hele skoleløpet fra barnehage til høyere utdanning. Partene ser det som viktig at samiske emner har gode nok rammer til å holde høy kvalitet selv ved lave søkertall. Partene vil bidra til å øke forskningsaktiviteten innen samiske språk.

Partene vil ta initiativ til å utvikle et bredere tilbud innenfor samisk kulturkunnskap rettet mot offentlig ansatte, der også samisk infrastruktur i form av samiske sentre nyttes for desentraliserte tilbud.

Del 3 Samfunns- og næringsutvikling

Bærekraft, klima, konsultasjoner og befolkningsutvikling

Partene vil legge til rette for en bærekraftig utvikling i regionen, i tråd med FNs bærekraftsmål, og vil arbeide for at planer og tiltak som berører natur og miljø gjenspeiler de nasjonale og internasjonale forpliktelsene knyttet til redusering av klimagassutslipp. Partenes samlede erfaringer, fagkunnskap og tradisjonell kunnskap bør forenes for å ivareta sårbar natur og opprettholde det biologiske mangfoldet på best mulig måte.

Partene vil samarbeide om saker som berører felles offentlige rammebetingelser og overordnet politikk som er viktig for en positiv regional utvikling i Troms og Finnmark. Partene er enige om at utviklingen av samiske samfunn og urfolksperspektivet skal være en integrert del av det overordnede planarbeidet for Troms og Finnmark og vil gjennom planlegging, forvaltning, virkemiddelbruk og arenaskaping ta et ansvar for sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur.

Fylkeskommunen skal konsultere Sametinget ut fra prinsippet om fritt og informert forhåndssamtykke i tråd med bestemmelsene i sameloven, jf. også ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, artikkel 6. Sametinget skal spille en aktiv rolle i tilknytning til prosesser og gjennomføring av regional planstrategi, regionale planer og andre relevante planer og strategier i og for Troms og Finnmark fylke, og har et særskilt ansvar for å bidra til å formidle og aktualisere samiske interesser og rettigheter i planprosessene.

Tilflytting og befolkningsnedgang er en av de største utfordringene for utviklingen i nordområdene og for samiske lokalsamfunn. Partene er enige om å jobbe for stedsutvikling, økt attraktivitet og bolyst i fylket, særlig blant unge voksne og nyetablerere.

Troms og Finnmark fylkeskommune og Sametinget skal i møte med kommunene arbeide for å ivareta samiske interesser på en måte som også styrker den miljømessige, sosiale og økonomiske utviklingen i fylket.

Partene vil se på mulighetene for å utvikle omforente holdninger til Finnmarkseiendommen, på en slik måte at formålet i Finnmarksloven ivaretas. Partene vil sammen med FeFo se nærmere på mulighetene for en fremtidig utbyttefordeling og prinsipper for det.

Nærings- og industriutvikling

Partene ser med bekymring på at det startes for få nye bedrifter i regionen, og det skapes også for få nye arbeidsplasser i det eksisterende næringslivet. Partene vil derfor legge til rette for verdiskaping, kunnskapsproduksjon og innovasjon, hvor bruk av regionens natur- og kulturressurser står sentralt for bevaring og utvikling av bolyst, arbeidsplasser og sysselsetting. Partene vil gjennom tilskuddsordninger, innkjøpsregimer og et aktivt eierskap legge til rette for bærekraftig næringsutvikling.

Det er et felles mål for partene at Troms og Finnmarks energi- og naturressurser i større grad skal brukes til nærings- og industriutvikling framfor råvareleveranser ut av regionen. Partene forventer at økonomisk aktivitet basert på natur- og kulturressursene i nord skal gi vesentlige og varige ringvirkninger lokalt og regionalt. Partene ønsker derfor et tettere samarbeid om felles satsinger mot nærings- og arbeidsplassutvikling, inkludert eksportrettet virksomhet og leverandørindustri. Partene vil bidra til at det skapes framtidige kompetansearbeidsplasser innenfor det grønne skiftet.

Partene ser behov for styrket samhandling mellom utdanningssystemene, næringsliv, offentlig forvaltning og frivillig sektor for å bidra til sysselsetting, bo- og blilyst og rekruttering av unge voksne.

Forskning, innovasjon og mobilisering

Mobilisering av samiske aktører innenfor forskning, innovasjon og entreprenørskap er viktige felles satsningsområder.

Partene vil samarbeide for å sikre at regionale forskningsfond tar sitt særlige ansvar for å nå samiske interesser.

Partene er enige om å se på muligheten for å utvikle Sápmi næringshage til en nasjonal ressurs innen samisk næringsutvikling og innovasjon.

Partene vil i fellesskap bidra til å økt samisk deltakelse i EU-programmene. Gjennom Interreg Aurora vil partene bidra til å etablere en samisk næringslivsorganisasjon som kan ivareta de små samiske foretakene sine interesser og styrke utviklingen av disse.

Felles næringsstrategier

Partene er enige om at reindriftsnæringen må sikres forutsigbare rammevilkår, både med hensyn til arealbruk, kultur- og næringsutvikling¹.

Partene har et felles ønske om å styrke jordbruket, herunder samisk jordbruk, som et viktig grunnlag for bosetting og infrastruktur i regionen.

Partene er enige om å tilrettelegge for utvikling av lokalmat, herunder økt verdiskaping av reinkjøtt og andre tradisjonelle råvarer.

Partene er enige om at utmarksressursene er viktige for å sikre den samiske kulturen, og vil samarbeide for ivaretagelsen og utnyttelsen av disse.

Fiskeri og marine næringer

Partene vil søke å samordne en felles fiskeripolitikk som er basert på bærekraft og de historiske rettigheter som befolkningen har til havets ressurser.

Partene vil ta en aktiv rolle i arbeidet med ny kvotemelding, jfr. Hurdalserklæringen, for å fremme felles interesser og jobbe tett med relevante aktører i det arbeidet.

Partene vil arbeide for å få nærhets- og avhengighetsprinsippet inn i forvaltning og fangst av marine ressurser.

Partene vil styrke og utvikle mottaksstrukturen med sikte på at småskalafiskerne skal ha sikre og forutsigbare leveringsmuligheter i sitt nærrområde.

Partene vil arbeide for at planlegging og forvaltning skjer på en slik måte at viktige gyte- og fiskeområder ikke ødelegges, og slik at lokalbefolkningens muligheter til tradisjonelt fiske og høsting av akvatiske ressurser ivaretas.

Reiseliv og kulturnæring

Partene anerkjenner samisk kultur som en viktig ressurs i reiselivssammenheng, og vil jobbe for videreutvikling av reiselivsprodukter med sikte på høy kvalitet.

¹ Nærmere avklaringer vil komme gjennom arbeidet med «Regional plan for reindrift i Troms», der Sametinget er med i styringsgruppen.

Partene vil arbeide for at også det samiske perspektivet innarbeides og ivaretas i reiselivsutviklingen i regionen, blant annet gjennom å utvikle et bedre kunnskapsgrunnlag knyttet til reiseliv i samiske områder.

Partene ønsker å se på mulighetene for å fremme og utvikle kreativ næring med basis i samisk kunst og kultur.

Rovilt

Partene er enige om at det må sikres et kunnskapsgrunnlag som viser reelle bestander av rovdyr. Partene vil arbeide for å sikre at rovviltforliket følges opp og at bestandene forvaltes slik at de er på et nivå som sikrer at beitebasert næringsdrift er mulig i hele fylket. Partene vil arbeide for innføring av måltall for ørn og bestandsregistrering av havørn og kongeørn slik at bestandene kan reguleres og forvaltes på en bærekraftig måte.

Samferdsel og infrastruktur

Partene er enige om at samferdsel og infrastruktur handler om tilgang på offentlige tjenester, utdanning, kultur- og fritidstilbud, helsehjelp, informasjon og andre tjenester som er viktige for å kunne leve gode liv i distriktene. Buss-, båt- og fergetilbudet er viktig for verdiskapning og utvikling av bo- og arbeidsmarkedsregionene i hele Troms og Finnmark. Samferdsel handler også om næringslivets muligheter til å få transportert varer, som i sin tur er en viktig forutsetning for vekst og utvikling i samfunnet.

Partene er enige om at økt dialog og utveksling av informasjon og om politiske prioriteringer fra fylkeskommunene i tidlig fase er viktig for utvikling av samiske samfunn.

Troms og Finnmark fylkeskommune vil arbeide for et godt og samordnet kollektivtilbud over hele fylket, gunstige ungdomspriser, og for at reiseruter gir flest mulig borteboere muligheten til å reise hjem i helgene. Særlig er dette viktig utenfor regionale sentre.

Partene er enige om at skoleungdom skal ha like reisebetingelser i fylket uavhengig av bo- og studiested.

Partene vil jobbe aktivt for å sikre at hele Troms og Finnmark får en digital infrastruktur som gir alle de samme mulighetene.

Del 4 Samisk kultur

Partene vil arbeide for sterke og levedyktige samiske kunst- og kulturinstitusjoner og -miljøer, og ser disse som en forutsetning for positiv utvikling av samisk språk, kultur og identitet.

Partene vil bidra til å sikre de etablerte samiske kunst- og kulturinstitusjonene forutsigbarhet og rom for å styrke produksjon og formidling av samisk kunst og kultur.

Partene er enige om å arbeide for at samiske institusjoner skal inngå i nasjonale og regionale kultursatsinger, herunder Den nordnorske kulturavtalen. Partene vil utvikle institusjoner som i sum kan virke både i en lokal, regional, nasjonal og internasjonal kontekst.

Partene erkjenner behovet for samisk synlighet og samiske møteplasser, også i byene, og vil bidra til etablering av et samisk hus i Tromsø.

Partene er enige om å utvikle samisk arkitektur, design, duodji og dáidda som en viktig del av samisk og nordlig samtidsuttrykk.

Partene vil stimulere til et mangfoldig kunst- og kulturliv, med kvalitet og bredde i produksjon og formidling, der det er gode samarbeidsrelasjoner mellom det samiske og det øvrige kunst- og kulturfeltet.

Partene forutsetter at alle institusjonene i Troms og Finnmark som mottar tilskudd fra partene tar et ansvar for samisk kultur i sitt geografiske område og ut fra de tematiske områdene institusjonene har et regionalt eller nasjonalt ansvar for. Partene oppfordrer til samarbeid mellom institusjonene på tvers av de ulike tilskuddsordningene.

Museene i Troms og Finnmark

Partene vil prioritere økt samarbeid innenfor museumsutvikling, og vil arbeide for at de samiske museene i Troms og Finnmark anses som likeverdige med og har en tilvarende finansieringsmodell som museene i det nasjonale museumsnettverket.

Partene forutsetter at alle museene i Troms og Finnmark som mottar fylkeskommunalt tilskudd tar et regionalt ansvar for samisk språk og kultur.

Partene vil samarbeide om økt oppmerksomhet om og anerkjennelse av samisk immateriell kulturarv som levende kulturarv og betydningen av å tilrettelegge for videreføring av denne.

Partene vil arbeide for en utvikling av Ä'vv saami mu'zei i Njauddâm til en nøkkelinstitusjon for skoltesamisk duodji, kultur og språk.

Partene vil bidra i arbeidet med å videreføre prosjektet Bååstede, der samiske kulturarvgjenstander føres tilbake.

Partene vil arbeide for å bedre rammevilkårene på fartøyvernsområdet.

Kulturminneforvaltning

Partene skal ha et løpende og forpliktende samarbeid i forvaltningen av kulturminner etter kulturminneloven, jf. kulturminnelovens føringer om samarbeidsplikt. Det skal legges til rette for informasjon og et godt samarbeid på faglig nivå. Samarbeidet baseres på gjensidig tillit, faglig utveksling og praktisk tilpasning. Det skal legges til rette for informasjon og et godt samarbeid på faglig nivå.

Partene skal legge til rette for informasjon og et godt samarbeid innenfor bygningsvern og fartøyvern, og vil samarbeide om å styrke håndverkskompetansen på feltet.

Partene vil videreføre arbeidet med å få Ceavccageadje/Mortensnes kulturminneområde sammen med områdene Gollevárri og Noiddiidčearru/Kjøpmannskjølen inn på UNESCOs verdensarvliste.

Partene vil samarbeide om videreføring av Regional plan for kulturminner og kulturmiljø i Finnmark 2017-2027, og tar sikte på at denne også utvides til å gjelde Troms.

Scenekunst, film og visuell kunst

Partene vil styrke og utvikle samiske scenekunstmiljøer som en del av den helhetlige scenekunstsatsingen i nord.

Partene anerkjenner Beaivváš Sámi Našunálateáhter som det nasjonale teatret for profesjonell teatervirksomhet med samisk som formidlings- og scenespåk. Partene skal arbeide for å sikre teatret forutsigbarhet til å skape og utøve samisk scenekunst, og bygge sterke scenefaglige kompetansemiljøer og nødvendig infrastruktur.

Partene vil bidra til å utvikle Sámi mánáid teáhter/Samisk barneteater i Deatnu/Tana til å bli en nasjonal institusjon.

Partene vil støtte samisk filmutvikling og styrke og utvikle samiske filmmiljø, som en del av den helhetlige filmsatsingen i nord.

Partene vil samarbeide og legge til rette for utviklingen av den visuelle kunstscenen, hvor styrking av institusjonene, miljøene og enkeltkunstnere er vesentlig.

Partene mener at det er viktig å støtte det samiske fagmiljøet til å etablere nye plattformer for kunstformidling og kunstkritikk, som kan skape uavhengige fora for kritiske samtaler og refleksjoner om samisk kunst og kultur i Troms og Finnmark.

Partene vil bidra til at joik og samisk musikk har gode utviklingsmuligheter, også innenfor Landsdelsmusikerordninga i Nord-Norge.

Partene ser det som viktig å sikre en bredde i samiske produksjoner i Den kulturelle skolesekken (DKS) i Troms og Finnmark.

Bibliotek og litteratur

Partene skal bidra med gjensidig informasjon om samiske bibliotekstjenester. Partene skal delta på hverandres faglige biblioteksamlinger og samarbeide om kurs og andre opplæringstiltak i samisk litteratur og samisk bibliotekstjeneste for ansatte i skole- og folkebibliotek i Troms og Finnmark. Partene har årlige kontaktmøter. Det foreligger en egen samarbeidsavtale på bibliotekfeltet.

Partene vil samarbeide om formidling av samisk litteratur, og for å bedre vilkårene for produksjon av samisk litteratur.

Partene vil samarbeide faglig og økonomisk om Samisk bibliotekstjeneste ved Senter for nordlige folk, for å styrke og utvikle nye formidlingstiltak for samisk litteratur.

Idrett

Partene vil arbeide for å fremme samisk idrett i sine nettverk og sikre forutsigbare rammebetingelser for videreutvikling av tilbud og aktiviteter.

Partene gir årlig driftsstøtte til Samenes idrettsforbund-Norge.

Samisk organisasjonsliv

Partene vil legge forholdene til rette for levedyktige samiske foreninger i Troms og Finnmark.

Troms og Finnmark fylkeskommune vil gi grunntilskudd til samiske foreninger som driver med kulturarbeid i fylket.

Helse, levekår, idrett og folkehelse

Partene vil i tråd med folkehelseloven legge til rette for målrettet innsats basert på funn fra forskning og befolknings- og fylkeshelseundersøkelser vedrørende folkehelseutfordringer for den samiske befolkningen.

Partene vil samarbeide for finansiering av helse- og levekårsundersøkelsen Saminor3.

Partene vil samarbeide om nasjonale satsinger innen folkehelsearbeidet med fokus på lokal og regional iverksetting for samiske barn, unge og eldre. Særlig sentralt er oppfølging av Program for folkehelsearbeid i kommunene (2017-2027), hvor fokus er psykisk helse, rusforebygging og livskvalitet i målgruppen barn og unge 0-24 år. I tillegg er det behov for å samarbeide om kvalitetsreformen Leve hele livet for målgruppen 65 år og oppover.

Partene vil bidra til økt forskningsbasert kunnskap om tannhelseforhold i den samiske befolkningen for å kunne planlegge og utvikle en god tannhelsetjeneste.

Vold, mobbing og diskriminering

Partene vil støtte opp om forskning på og utvikling av tiltak mot vold, mobbing og diskriminering av samer, særlig i tilknytning til opplæringssammenheng og i arbeidslivet.

Partene vil støtte opp om forskning og tiltak som tar opp aktuelle problemstillinger og bidrar til synliggjøring av samiske LHBTIQ-personer² og deres rettigheter.

Partene vil arbeide for å styrke og sikre behandlingstilbud overfor personer som har vært utsatt for vold og seksuelle overgrep, samt deres pårørende.

² LHBTIQ brukes som en norsk samlebetegnelse for personer og grupper som bryter med normer for kjønn og seksualitet, og inkluderer lesbiske, homofile, bifile og transpersoner, I-en står for interseksualitet og Q-en for queerpersoner.